

CEN/CENELEC 17. rokasgrāmata

**Standartu izstrāde, ņemot vērā mikro, mazo un
vidējo uzņēmumu (MVU) vajadzības.**

Norādījumi

CEN un CENELEC ir nolēmuši adaptēt šo CEN-CENELEC 17. rokasgrāmatu ar CEN Tehniskās Padomes rezolūciju C046 no 04. 06.2010. un CENELEC Tehniskās Padomes rezolūciju D137/C059 no 01. 06.2010.

1. izdevums / Jūnijs 2010

**European Committee for
Standardization**

**European Committee for
Electrotechnical
Standardization**

**Avenue Marnixlaan 17
B – 1000 Brussels**

**Tel: +32 2 550 08 11
Fax: +32 2 550 08 19**

**Tel: +32 2 519 68 71
Fax: +32 2 519 69 19**

www.cen.eu

www.cenelec.eu

Saturs

Priekšvārds	4
Ievads	5
1. Darbības lauks	6
2. Normatīvās norādes	6
3. Termins un definīcijas	6
4. Vispārējie apsvērumi	7
5. Standartu izstrādes procesā apskatāmie jautājumi	7
5.1. Vispārīgi	7
5.2. Jauna darba vienuma izstrāde	8
5.2.1. Tirgus atbilstība	8
5.2.2. Ieinteresētās puses	8
5.3. Sstandartu sagatavošanas procesā apskatāmie jautājumi	8
5.3.1. Standartu ieviešanas rentabilitāte	8
5.3.2. Elementu pieejamība	9
5.4. Standarta satura izstrāde	9
5.4.1. Efektīva pieeja	9
5.4.2. Ievads	10
5.4.3. Darbības lauks	10
5.4.4. Testēšana	10
5.4.5. Verificēšanas metodes	11
5.5. Satura struktūra un noformējums	11
5.5.1. Garums	11
5.5.2. Struktūra	12
5.5.3. Noformējums un skaitļi	12
5.5.4. Skaidra valoda	12
5.5.5. Norādes	13
5.5.6. Pārskatīšana	13
5.6. Gala pārskats	14
5.6.1. Pārejas periods	14
5.6.2. Atbalsts standartu ieviešanā	14
6. Rokasgrāmatas pārbaudes lapa	14
Bibliogrāfija	16

Priekšvārds

Šo dokumentu (CEN/CLC Guide 17) sagatavojusi tehniskā padome CEN/CLC BT WG 208 „Norādījumi MVU vajadzībām”, kuras sekretariāta funkcijas veic Normapme.

Šī rokasgrāmata sniedz ievirzes, padomus un ieteikumus standartu izstrādātājiem par MVU vajadzībām. Šajā dokumentā tiek apskatīti jautājumi, kurus nepieciešams ņemt vērā standartu izstrādes procesā.

Ievads

Mikro, mazie un vidējie uzņēmumi (MVU) standartu izstrādes grupās varētu būt nepietiekami pārstāvēti, tādēļ to intereses varētu arī būt nepietiekami ņemtas vērā. Turklāt nepieciešamās izmaksas dažu standartu ieviešanai var būt samērā augstas, jo īpaši tiem standartiem, kuri vērsti uz plaša mēroga vai masveida ražošanu, un to ieviešana mazākiem uzņēmumiem var būt pārāk dārga un sarežģīta.

Šīs rokasgrāmatas mērķis ir vairot izpratni par jautājumiem, kas varētu būt nozīmīgi MVU standartu izstrādāšanā un lai atrisinātu iespējamās problēmas ar MVU pārstāvniecības trūkumu standartizācijas darbā.

MVU ir pārstāvētas lielākajā daļā nozaru. Tāpat kā citi lietotāji, MVU gūst labumu no standartiem, kuru izstrādāšanā tie iespējams nemaz nav piedalījušies. Tomēr to pozīcijas izstrādājumu realizācijas vai pakalpojumu tirgos var būt vājākas, tā kā tie ir atkarīgi no lielajiem konkurentiem, piegādātājiem vai patērētājiem. Turklāt, iespējams tiem ir nepieciešams pielāgoties pašreizējai tirgus situācijai, kā arī Eiropas standartu prasībām. Tādēļ īpaša uzmanība jāpievērš MVU vajadzībām, jo īpaši mikrouzņēmumiem, kā potenciālajiem standartu lietotājiem.

MVU veido vairāk nekā 99% no visiem uzņēmumiem Eiropā. 92% uzņēmumu ir mazāk kā 10 darbinieku un to resursi ir ierobežoti. Pievēršot uzmanību MVU vajadzībām, standartu lietošanu var būtiski veicināt. Turklāt, ja standartos vairāk tiktu ņemtas vērā mazo un vidējo uzņēmumu perspektīvas, ievērojamu labumu varētu gūt visas standartizācijā iesaistītās puses.

1. Darbības lauks

Rokasgrāmata sniedz Eiropas standartu izstrādātājiem ieteikumus par mikrouzņēmumu, mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) vajadzībām, lai izvairītos no MVU izstumšanas no tirgus un godīgas konkurences kropļošanas.

Rokasgrāmata ir svarīga visām standartizācijā iesaistītajām pusēm, proti, standartu izstrādātājiem darba grupās vai tehniskajās komitejās, kā arī nacionālo spoguļkomiteju locekļiem. Ne visi principi, kas iekļauti šajā rokasgrāmatā, ir jāpiemēro visos standartos. Tādēļ tehniskajās komitejās un darba grupās ir jānovērtē vai un kā risināt īpašās MVU vajadzības standartos.

Rokasgrāmata satur:

- a) standartu izstrādes ieteikumus, kas būtu vislabāk piemēroti MVU vajadzībām;
- b) metodes, lai identificētu un novērtētu standartu prasības, kas īpaši varētu ietekmēt MVU;
- c) veidus negatīvās ietekmes mazināšanai, kas izriet no dažādām prasībām standartos;
- d) pamatnostādnes MVU labvēlīgu standartu izstrādei;
- e) rokasgrāmatas pārbaudes lapa;
- f) informācija par mikrouzņēmumu iespējām ietekmēt jaunus standartus.

Piezīme. Rokasgrāmatā termins „standarts” ietver visus CEN/CENELEC izplatītos dokumentus.

2. Normatīvās norādes

Sekojošie norādes dokumenti ir nepieciešami šī dokumenta lietošanā. Datētu norāžu gadījumā spēkā ir tikai norādītā publikācija. Nedatētu norāžu gadījumā spēkā ir norādītās publikācijas jaunākais izdevums, ieskaitot visus grozījumus.

CEN/CENELEC Internal Regulations - Part 3: Rules for the structure and drafting of CEN/CENELEC Publications (ISO/IEC Directives – Part 2, modified) – 2009-08 corrected version [CEN/CENELEC Iekšējais reglaments. 3.daļa: Noteikumi par struktūru un CEN/CENELEC publikāciju izstrādi (ISO/IEC direktīvas. 2.daļa, modificēts) 2009.08. koriģētā versija].

3. Termini un definīcijas

Šo dokumentu lietojot, izmantojamas šādas definīcijas.

Piezīme. Šajā Rokasgrāmatā termins „mazie un vidējie uzņēmumi” (MVU) lietojams attiecībā uz mikro, mazajiem un vidējiem uzņēmumiem, kā to definējusi Eiropas Savienība, un uz pašnodarbinātām personām.

3.1

mikro, mazie un vidējie uzņēmumi

MVU

Uzņēmumi, kuros nodarbināti mazāk kā 250 darbinieki un gada apgrozījums nepārsniedz 50 milj. EUR un/vai gada bilance nepārsniedz 43 milj. EUR.

[2003/361/EC: Commission recommendation C(2003) 1422]

3.2

mazie uzņēmumi

Uzņēmumi, kuros nodarbināti mazāk kā 50 darbinieki un gada apgrozījums un/vai gada bilance nepārsniedz 10 milj. EUR.

[2003/361/EC: Commission recommendation C(2003) 1422]

3.3

mikrouzņēmumi

Uzņēmumi, kuros nodarbināti mazāk kā 10 darbinieki un gada apgrozījums un/vai gada bilance nepārsniedz 2 milj. EUR.

[2003/361/EC: Commission recommendation C(2003) 1422]

3.4

standarta izstrādātājs

Persona, kas piedalās standarta izstrādāšanā.

3.5

rokasgrāmata

CEN vai CENELEC publicēts dokuments, kas ietver Eiropas standartizācijas noteikumus, ievirzes vai rekomendācijas.

4. Vispārīgie apsvērumi

Standartu izstrādātājiem jānodrošina, lai standarti būtu saprotami to potenciālajiem lietotājiem. No standartu pielietojuma, nozares un tipa reālie standartu lietotāji var būt dažādi.

MVU izmanto līdzīgus, bet dažkārt arī pavisam atšķirīgus uzņēmējdarbības modeļus nekā citas potenciālās standartu lietotāju mērķgrupas. Tā kā MVU pārstāv gandrīz visas nozares, ir nepieciešams pievērst īpašu uzmanību MVU vajadzībām un it īpaši mikrouzņēmumiem, kā potenciālajiem standartu lietotājiem. Kā piemēru jāmin, ka konsultantiem, sertificētājiem, testēšanas vai pētniecības laboratorijām var būt atšķirīgas intereses nekā uzņēmumiem, kas iesaistīti ražošanā un noteiktu produktu vai pakalpojumu izplatīšanā. Līdz ar to rūpīgi jāizvērtē visu ieinteresēto pušu vajadzības.

5. Standartu izstrādes procesā apskatāmie jautājumi

5.1. Vispārīgi

Tālāk norādīti daži MVU īpaši nozīmīgi standartizācijas aspekti. Norādītie aspekti nav izsmeļoši un tos var papildināt ar vispārīgākiem vai specifiskākiem principiem ņemot vērā standartu lietotāju vajadzības, kas norādītas citos dokumentos (piemēram, IFAN Rokasgrāmata 3:2008 „Vadlīnijas, lai palīdzētu standartizācijas komiteju locekļiem sagatavot lietotājoorientētus Eiropas standartus”).

Tā kā MVU, un it īpaši mikrouzņēmumiem, daudzos gadījumos ir grūti tieši ietekmēt procesa gaitu, konsultācijas par MVU vajadzībām un/vai interesēm jāveic ar to apvienībām un nozaru asociācijām.

5.2. Jauna darba vienuma izstrāde

5.2.1. Tirgus atbilstība

Novērtēt cik būtisks attiecīgais standarts ir Eiropas MVU

Pirms tiek ierosināts jauns darba vienums, tā ierosinātajam jāizvērtē Eiropas standarta nepieciešamība. Jākonsultējas ar visām iespējamajām ieinteresētajām pusēm, lai noskaidrotu viņu vajadzības vai intereses ierosinātajā standartā.

Jaunajiem darba vienuma ierosinājumiem ir skaidri jānosaka tirgus vajadzības un jāatspoguļo tā būtiskums MVU. Ierosinot jaunu standartu CEN, skatīt attiecīgi CEN A un N formu. Lai uzsāktu jaunu projektu CLC, projekta ierosinājumu Tehniskā Komiteja (TC) sūta Tehniskajai Padomei (BT).

Svarīgi, lai Eiropas standarti būtu būtiski tirgum un atspoguļotu visu ieinteresēto pušu, tai skaitā MVU, vajadzības. Svarīgi, lai Eiropas standartizācija konkrētajā jomā būtu nepieciešama un lietderīga vairumam uzņēmumu, kurus standarts varētu ietekmēt.

5.2.2. Ieinteresētās puses

Noskaidrot, vai starp ieinteresētajām pusēm ir pārstāvētas kādas īpašas MVU vajadzības

Sagatavojot jaunu darba vienumu, ir jāidentificē un jākonsultējas ar visām ieinteresētajām pusēm, lai sniegtu MVU vai to pārstāvjiem iespēju iesaistīties standartizācijā.

Īpašas MVU vajadzības būtu jāņem vērā standarta izstrādes procesā, tāpat kā pārējo mērķu grupu vajadzības.

5.3. Standartu sagatavošanas procesā apskatāmie jautājumi

5.3.1. Standartu ieviešanas rentabilitāte MVU

Apsvērt investīciju un apmācību izmaksas, kas nepieciešamas standarta ieviešanā

Standarta ieviešanas izmaksas jāizskata pirms tiek ieviesti noteikumi vai prasības, kas visos gadījumos var nebūt rentabli. Ievērojot, ka Eiropas uzņēmumos vidējais darbinieku skaits ir seši, īpaša uzmanība jāpievērš mikrouzņēmumiem:

- izmaiņas tehnoloģijā;
- jauna aprīkojuma iegādes izmaksas;
- mācību izmaksas;
- testēšanas izmaksas;
- konsultantu pakalpojumu izmaksas.

CEN/CLC 17. rokasgrāmata:2010

Standartu izstrādātājiem vienmēr vajadzētu izvērtēt, vai prasībām neseko neproporcionāli un/vai nevajadzīgi ierobežojumi MVU. Standartā nedrīkst būt šķēršļi, kas varētu traucēt izstrādājumu, pakalpojumu vai procesu inovāciju veicināšanas procesu.

Turklāt, īpašu uzmanību ir jāpievērš tādām situācijām, kas saistītas ar mazāku ražošanas apjomu vai darbību. Standarti nedrīkst traucēt elastību un daudzpusību, kas bieži vien raksturo MVU uzņēmējdarbības modeļus.

5.3.2. Elementu pieejamība

Apsvērt nepieciešamo elementu pieejamību

Standartiem vienmēr jāatspoguļo jaunākās tendences (sk. CEN/CENELEC Iekšējais reglaments. 3. daļa). Tomēr visiem nepieciešamajiem elementiem, lai izpildītu noteiktās prasības, ir jābūt pieejamiem tirgū, piemēram, tehnoloģijām, izstrādājumiem, testēšanas aprīkojumam, testēšanas laboratorijām, intelektuālā īpašuma tiesībām utt. Līdz ar to piedāvājums ir jāpārbauda, kamēr tiek izstrādāti jauni vai pārskatīti esošie standarti. Šiem apsvērumiem jāietver sevī pieejamība nacionālajos tirgos, kas ir būtiskāki mikro un mazajiem uzņēmumiem.

5.4. Standarta satura izstrāde

5.4.1. Praktiskā pieeja

Uzlabojiet standarta izpratni un tā lietojamību, pievienojot piemērus un skaidrojumus

Par praktisko pieeju: „ja iespējams, prasībām jābūt izklāstītām praktiskos terminos, nevis ar konstruktīviem vai aprakstošiem raksturlielumiem. Šī pieeja nodrošina maksimālu brīvību tehniskajai attīstībai. Svarīgi, lai būtu iekļauti tie raksturlielumi, kas akceptēti starptautiskā mērogā. Ja nepieciešams, tad vietās, kur ir atšķirīga likumdošana, klimats, vide, ekonomika, sociālie apstākļi, tirdzniecības modeļi utt., var norādīt vairākus variantus” (teikuma atsauce no „CEN/CENELEC Iekšējais reglaments. 3. daļa: Noteikumi struktūrai un sastādīšanai CEN/CENELEC publikācijām”, 4.2.).

Praktiskā pieeja piešķir uzņēmumiem elastīgumu un inovāciju iespējas. Turklāt standartiem arī būtu jāveic pamattehnoloģiju pārnese loma. Tomēr praktiskā pieeja dažkārt ir jāpapildina ar piemēriem un skaidrojumiem, lai mazajiem un mikro uzņēmumiem būtu vieglāk saprast un īstenot to.

To var panākt informatīvā veidā, piemēram, ar tekstiem, ilustrācijām, grafikiem vai tabulām, kas vērstas uz vienkāršām ieviešanas metodēm.

Šāda informācija atvieglos un veicinās standartu lietošanu mazajos un mikro uzņēmumos, kuriem, iespējams, varētu būt grūtības rast praktiskus risinājumus standartu ieviešanā (CEN/CENELEC Iekšējais reglaments. 3. daļa).

5.4.2. Ievads

Nodrošināt ievadu ar skaidrojošu informāciju

Tālāk norādītajai informācijai vajadzētu būt iekļautai ievadā un, ja standartā ir kopsavilkums, šo informāciju vajadzētu tajā iekļaut atkārtoti.

Katrā standartā jāiekļauj paskaidrojumi par tā izstrādi un/vai motivācijas iemeslus visām izmaiņām vai labojumiem.

Uzņēmējdarbības un/vai aktivitātes veidi, ko ietver standarts, ir jāprecizē.

Ja standartu var piemērot plašam preču vai pakalpojumu klāstam, tad par to pēc iespējas plašāk jāmin darbības laukā.

MVU ne vienmēr apzinās kādi standarti attiecas uz tiem, līdz ar to dokumentos, cik vien iespējams sīki, jānorāda mērķa grupas, it sevišķi, ja tas attiecas uz MVU.

5.4.3. Darbības lauks

Precīzi un pilnīgi noteikt standarta darbības lauku

Standartu izstrādātājiem ir jāanalizē saistošie tirgi un jāpārbauda vai kādas citas izstrādājumu kategorijas var ietilpt konkrētā standarta darbības laukā. Standartā ir jābūt precīzi noteiktam darbības laukam un tā robežās standartam jābūt iespējami visaptverošam. Tas nozīmē, ka standartam nevajadzētu ietvert jautājumus, kas nebūtu skaidri definēti tā darbības laukā, bet tam ir jāaptver visi aspekti, kas norādīti tā darbības laukā.

MVU bieži ir specializējušies šaurā produkcijas un pakalpojumu lokā. Darbības lauku nepieciešams definēt tā, lai būtu skaidrs uz kādiem izstrādājumiem un pakalpojumiem tas attiecas.

5.4.4. Testēšana

Izvairīties no dārgu un sarežģītu testēšanas režīmu uzspiešanas, kā arī apsvērt testēšanas biežumu

Testi saskaņā ar standartiem bieži vien rada mazajiem ražotājiem lielu finansiālu slogu. Testēšanas izmaksas sevī iekļauj mēriekārtas, personāla apmācību, laiku un resursus, kas nepieciešami testu veikšanai. Mazie uzņēmumi visbiežāk neražo masveida produkciju un tā var būt ar specifiskām īpašībām. Liekot veikt lielu testu skaitu, ievērojami pieaugs izstrādājumu cena.

Ir jāatzīmē, ka standartos nedrīkst iekļaut nevajadzīgus testus. Proti, būtu jāparedz, ka šaubu gadījumā par attiecīgās testēšanas metodes nepieciešamību, to nedrīkst pievienot jau esošajiem testa režīmiem.

Standarta izstrādātājiem ir jānoskaidro tie, kuri spēj veikt dotos testus un cik iespējams, izvairīties dot priekšroku tādiem testiem, kas rada vai pastiprina monopolstāvokli.

5.4.5. Verifikācijas metodes

Noteikt vienkāršus un rentablus atbilstības verificēšanas veidus

Lai varētu elastīgi verificēt prasības, kad vien iespējams, būtu jāņem vērā alternatīvas metodes, tostarp aprēķinu un tabulu metodes.

Turklāt standarta izstrādātājiem ir jānodrošina, ka standartā aprakstītie testa rezultāti ir nepārprotami. Mazajiem ražotājiem ir ļoti svarīgi, lai standartos atsauktos uz tādām metodēm, ko nevar ietekmēt kādas grupas savtīgās interesēs.

5.5. Satura struktūra un noformējums

5.5.1. Garums

Standartam ir jābūt cik iespējams īsākam

Ja paredzams, ka standarts būs apjomīgs, jāmēģina to sadalīt šaurākās izstrādājumu, procesu vai pakalpojumu daļās.

Apjomīga standarta gadījumā, izstrādātājiem ir jāizvērtē vai nav lietderīgāk standartu sadalīt vairākos īsākos standartos, kas būtu daudz atbilstošāki šaurākam izstrādājumu, procesu vai pakalpojumu klāstam. Šajā gadījumā standarta izstrādātājiem ir jānodrošina visas nepieciešamās informācijas iekļaušana, lai radītu labāku izpratni par standartu, kā arī, jāizvairās no savstarpējām atsaucēm uz citām standarta daļām. Tas nozīmē, ka ļoti skaidra standarta struktūra (punkti, apakšpunkti un pielikumi īpašiem tehniskiem aspektiem) var atvieglot lasīšanu un izpratni.

CEN/CLC 17. rokasgrāmata:2010

Standarta garums var būt atkarīgs no tā mērķa un iekļautajām tēmām. Tomēr gari standarti var atturēt potenciālos lietotājus no to lasīšanas, it īpaši, ja ir grūti sameklēt nepieciešamo informāciju. Garas rindkopas un saraksti var traucēt izprast svarīgas prasības.

5.5.2. Struktūra

Standartam jābūt skaidram, loģiskam un viegli saprotamam

Standartus jāspēj izlasīt tiem, kuri uzskatāmi par to lasītājiem. Tādēļ, izstrādājot standartus, nepieciešams identificēt mērķgrupas, lai pielāgotu standartu potenciālo lietotāju vajadzībām.

Līdz ar to standartiem jābūt izstrādātiem lietotājiem draudzīgā veidā. Svarīgiem noteikumiem jābūt uzsvērtiem un izskaidrotiem ciktāl iespējams, bet tajā pat laikā šīm skaidrojošajām daļām nevajadzētu sarežģīt dokumenta struktūru. Teksta izkārtojums ir jāpielāgo standarta mērķim un mērķauditorijas vajadzībām.

Daudziem mazo uzņēmumu komersantiem var nebūt laika vai resursu, lai standartu izpētītu pamatīgi. Viņiem ir nepieciešams, lai vajadzīgo informāciju būtu viegli atrast. Padarot standartu pārredzamāku, tas var mudināt mazos uzņēmējus izmantot tos biežāk.

5.5.3. Noformējums un attēli

Ievietojiet skaidrojošas shēmas, grafikus, zīmējumus un uzskatāmus piemērus

Standartu izstrādātājiem standarti ir jāveido tā, lai tos būtu vieglāk lasīt un saprast. Shēmas, grafiki, zīmējumi un uzskatāmie piemēri var būtiski veicināt izpratni par standartu. Piemērus var iekļaut pamattekstā vai pievienot pielikumā. Sniedzot piemērus, tomēr būtu jāizvairās no konkrētā izstrādājuma vai pakalpojuma uzsvēršanas.

5.5.4. Skaidra valoda

Jālieto vienkārša valoda, lai to varētu saprast visi potenciālie standarta lietotāji, ne tikai eksperti

Ņemot vērā, ka standarta lietotājiem ir atšķirīga kvalifikācija, zināšanas un izglītība, viņiem visiem būtu jāspēj saprast standartu. Pat tad, ja standarts ir paredzēts personālam ar zināšanām par konkrēto produktu, procesu vai pakalpojumu, tam ir jābūt uzrakstītam vienkāršā un skaidrā valodā, lai tas būtu saprotams arī standarta lietotājiem, kas nav tieši iesaistīti standartu lietošanā.

Standartam jābūt viegli lasāmam. MVU kā potenciālajiem lietotājiem ir jāpievērš īpaša vērība, un tādēļ valoda ir jāpielāgo tieši viņu darbības veidam, ja tie ir noteikti kā galvenā mērķgrupa. Uzmanību jāpievērš vienkāršai valodai, lai standartus vieglāk būtu tulkot nacionālajās valodās.

Turklāt visus saīsinājumus un akronīmus vienmēr ir jāpaskaidro un, ja kāds formulējums šķiet neskaidrs vai divdomīgs, to ir ieteicams definēt terminoloģijas sadaļā.

Ieteikumi: Valoda

Standarta izstrādātājiem jālieto skaidrs, tiešs un nepārprotams stils. Piemēram:

- lietot darbības vārda darāmās kārtas, nevis ciešamās kārtas formu;
- lietot vienkāršus, saturīgus un skaidrus vārdus;
- būt uzstājīgiem, izmantojot komandas, nevis vājākas formas;
- lietot darbības vārdus, nevis abstraktus lietvārdus;
- vērsties tieši pie lietotājiem, nevis teikt ko tie varētu darīt;
- izmantot sarakstus, ja nepieciešams;
- definēt tehniskos terminus un saīsinājumus pirmoreiz tiem parādoties tekstā;
- lietot terminus konsekventi visā tekstā.

5.5.5. Norādes

Samazināt nepieciešamību izmantot atsauces standartus

Lai palielinātu standarta darbību, ir jāatkārto īsi fragmenti no citiem standartiem, nevis tikai jāatsaucas uz tiem. Gadījumos, kad tiek reproducēts teksts, atsaucei uz avotu vienmēr ir jābūt skaidri norādītai.

Visiem dokumentiem, kas nepieciešami standarta piemērošanai, jābūt publiski pieejamiem pēc standarta publicēšanas.

Normatīvās atsauces standartos ir lietderīgas, jo tās ļauj izvairīties no darba dublēšanas un ļauj saglabāt konsekveni gadījumos, kad viens no standartiem tiek labots. Tomēr daudzas atsauces padarītu standarta darbību sarežģītāku.

5.5.6. Pārskatīšana

Nodrošināt, lai jaunajos un pārskatītajos standartos būtu iekļauta precīza informācija par visām izmaiņām, kas veiktas iepriekšējā izdevumā

Svarīgām tehniskajām izmaiņām jābūt precizētām un standarta pārskatīšanas iemesli jāpaskaidro priekšvārdā. Saskaņā ar CEN/CENELEC Iekšējā reglamenta 3. daļu, 6.1.3. apakšpunktu „Īpašām sadaļām (...) ir jāsniedz izklāsts par svarīgām tehniskajām izmaiņām salīdzinot ar dokumenta iepriekšējo izdevumu”. Šim izklāstam ir jābūt priekšvārdā.

Īpaši svarīgi tas ir tādēļ, lai standartu piemērotu MVU, jo tiem nav laika vai resursu, lai detalizēti izstudētu standarta jauno izdevumu.

5.6. Gala pārskats

5.6.1. Pārejas periods

Izvērtēt izmaiņas, kas izriet no jaunajiem un pārstrādātajiem standartiem, un atbilstoši noteikt pārejas periodu

Jāņem vērā tehnisko modifikāciju apjoms un sarežģītība un tas jāatspoguļo pārejas perioda pagarināšanā. Visos pārejas periodos jāņem vērā ieviešanas vajadzības MVU. Skatīt CEN vadlīnijas – *Atcelšanas datums*. CLC atcelšanas datums ir daļa no BT oficiālās apstiprināšanas procedūras.

Gadījumā, ja Eiropas standarts ievieš pilnīgi jaunas prasības vai risinājumus, dažās valstīs līdzpastāvēšanas periods ir ievērojami jāpalielina. Ir jāņem vērā nepieciešamība iegādāties jaunas iekārtas, mainīt darba organizāciju un veikt darbinieku apmācību. Sarežģīti un dārgi mainīt uzņēmējdarbības modeļus ir mazajiem uzņēmumiem, īpaši ja tie iepriekš ir darbojušies veiksmīgi. Tādēļ tiem ir nepieciešams atbalsts un ir jānovērtē rentabilitāte palikt tirgū, kas varētu prasīt pagarinātu līdzpastāvēšanas periodu.

5.6.2. Atbalsts standartu ieviešanā

Izpētīt vai standartu ieviešanā ir nepieciešamais atbalsts, ja standartus nevar vienkāršot

Dažās sarežģītās standartizācijas jomās varētu būt grūtības vienkāršot standartus. Šādos gadījumos standarta izstrādātājiem jāizsaka savs viedoklis par nepieciešamību atbalstīt MVU standartu ieviešanā, piemēram, izstrādājot instrukciju.

Standarta izstrādātāji var piedalīties standartu ieviešanas papildnorādījumu izstrādē, bet to galvenais uzdevums ir nodrošināt, lai standarti būtu iespējami viegli piemērojami. Nodomu izstrādāt ieviešanas atbalstu, nevajadzētu izmantot par attaisnojumu, lai izveidotu sarežģītus standartus.

6. Rokasgrāmatas pārbaudes lapa

Tālāk parādītajā tabulā rokasgrāmatas ieteikumi ir sniegti pārbaudes lapas formā. Standarta izstrādātāji šo tabulu var izmantot, lai pārliecinātos, ka MVU vajadzības ir ņemtas vērā, izstrādājot jaunu standartu vai pārskatot jau esošo. Tabulu lasa no kreisās uz labo pusi. Jautājumi par apakšpunktiem ir sīki izskaidroti rokasgrāmatas 5. punktā.

Rokasgrāmatas pārbaudes lapa

Jauna darba vienuma izstrāde	Standarta sagatavošana	Satura pilnveidošana	Satura struktūra un noformējums	Gala pārbaude
<p>☐ (5.2.1.) Vai esat noteikuši MVU saistību ar standartu?</p> <p>☐ (5.2.2.) Vai esat noteikuši MVU īpašās vajadzības?</p> <p>☐ (5.2.2.) Vai MVU ir standarta mērķgrupā?</p>	<p>☐ (5.3.1.) Vai esat izvērtējuši investīciju izmaksas (tehnoloģijas, aprīkojums, testēšana)?</p> <p>☐ (5.3.1.) Vai esat izvērtējuši apmācību izmaksas (personāla)?</p> <p>☐ (5.3.1.) Vai esat izvērtējuši ieviešanas izmaksas?</p> <p>☐ (5.3.2.) Vai esat pārliecinājušies, par visu elementu pieejamību?</p>	<p>☐ (5.4.1.) Ja izmantota praktiskā pieeja, vai tā ir saprotama?</p> <p>☐ (5.4.2.) Vai lietoti aprakstoši skaidrojumi?</p> <p>☐ (5.4.3.) Vai standarts ir akurāts un pabeigts?</p> <p>☐ (5.4.4.) Vai esat izvairījušies no noteiktiem testēšanas režīmiem?</p> <p>☐ (5.4.4.) Vai esat izvērtējuši testēšanas izmaksas?</p> <p>☐ (5.4.5.) Vai esat identificējuši vienkāršus un rentablus veidus atbilstības prasību pārbaudei?</p>	<p>☐ (5.5.1.) Vai standarts ir iespējami īss?</p> <p>☐ (5.5.1.) Ja standarts ir garš, vai esat apsvēruši iespēju to sadalīt vairākos standartos?</p> <p>☐ (5.5.2.) Vai standarta struktūra ir viegli saprotama?</p> <p>☐ (5.5.3.) Vai esat iekļāvuši skaidrojošos grafikus, diagrammas utt. (pēc iespējas)?</p> <p>☐ (5.5.4.) Vai esat lietojuši visiem standarta lietotājiem saprotamu „tīru” valodu?</p> <p>☐ (5.5.5.) Vai atsauču standarta skaits ir minimizēts?</p> <p>☐ (5.5.6.) Vai ir sniegta skaidra informācija par izmaiņām standartā salīdzinot ar iepriekšējām versijām?</p>	<p>☐ (5.6.1.) Vai esat ieteikuši pārejas laiku izmaiņu ietekmes apsvēršanai?</p> <p>☐ (5.6.2.) Vai esat apsvēruši nepieciešamību ieviešanas norādījumu nepieciešamību?</p>

Bibliogrāfija

- [1] 2003/361/EC: Commission recommendation of 6 May 2003 concerning the definition of micro, small and medium-sized enterprises (Text with EEA relevance) (notified under document number C(2003) 1422) , OJ L 124, 20.5.2003, pp. 36–41, available at <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=284986:cs&lang=en&list=284986:cs,284128:cs,&pos=1&page=1&nbl=2&pgs=10&hwords=&checktexte=checkbox&visu=#texte>
- [2] IFAN Guide 3:2008, Guidelines to assist members of standards committees in preparing user-oriented European Standards, First edition, 2008-04, available at http://www.ifan.org/ifanportal/livlink/fetch/2000/2035/36282/394607/publications/IFAN_Guide3-2008.pdf
- [3] CEN Guidance Document - Date of withdrawal, Version 2, March 2010, available at <http://www.cen.eu/boss/supporting/Guidance%20documents/dow/Pages/default.aspx>